

UNIVERSITATEA „OVIDIUS” CONSTANȚA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE UMANISTE

**NUMELE PROPRII LITERARE
ÎN PERIOADA PATRUZECIOPTISTĂ
REZUMAT**

Coordonator științific,

Prof. Univ. Dr. DOMNIȚA-EMILIEA TOMESCU

Doctorand,

LEONTE RALUCA-GEORGIANA

CONSTANȚA

2017

NUMELE PROPRII LITERARE ÎN PERIOADA PATRUZECIOPTISTĂ

INTRODUCERE

1. Obiectivele lucrării	4
2. Metodologii de cercetare	5
3. Stadiul actual al cercetărilor de onomastică literară.....	6
4. Perspective ale lucrării.....	8

CAPITOLUL I

Conceptul de nume propriu literar

1. 1. Numele proprii literare în ansamblul numelor proprii	10
1. 1. 1. Procesul de atribuire a unui nume propriu și a unui nume propriu literar...10	
1. 1. 2. Numele propriu și numele propriu literar-aspecte distinctive.....	18
1. 1. 3. Semnificația și motivația numelor proprii literare.....	21
1. 2. Clasificarea numelor proprii literare	29
1. 2. 1. Antroponime literare.....	35
1. 2. 1. 1. Prenumele literare	36
1. 2. 1. 2. Numele literare de familie	37
1. 2. 1. 3. Pseudonimele literare	38
1. 2. 1. 4. Poreclele literare	40
1. 2. 2. Toponime literare	43
1. 2. 3. Zoonime literare	48
1. 3. Caracteristicile numelor proprii literare	50
1. 4. Titlul operei literare	59
1. 5. Concluzii	60

CAPITOLUL al II-lea

Onomastica literară patruzecioptistă în ansamblul numelor proprii literare românești

2. 1. Caracteristicile perioadei patruzecioptiste.....	64
2. 2. Inaugurarea unor tradiții onomastice literare. Ion Budai-Deleanu	70
2. 2. 1. Valoarea operei	70

2. 2. 2. Tipologia personajelor	71
2. 3. Concluzii	87

CAPITOLUL al III-lea

Numele proprii literare în operele scriitorilor patruzecioptiști

3. 1. Numele proprii literare în opera lui Costache Negruzzi	90
3. 1. 1. Semnificațiile numelor proprii literare	91
3. 1. 2. Concluzii.....	122
3. 2. Numele proprii literare în opera lui Dimitrie Bolintineanu	124
3. 2. 1. Semnificațiile numelor proprii literare	124
3. 2. 2. Concluzii.....	135
3. 3. Numele proprii literare în opera lui Vasile Alecsandri	136
3. 3. 1. Clasificarea numelor proprii literare	137
3. 3. 2. Semnificațiile numelor proprii literare.....	142
3. 3. 3. Concluzii	164
3. 4. Numele proprii literare în opera lui Nicolae Filimon	168
3. 4. 1. Semnificațiile numelor proprii literare	167
3. 4. 2. Concluzii.....	176

CAPITOLUL al IV-lea

CONCLUZII	178
LISTĂ DE ABREVIERI	182
INDEX DE NUME PROPRII LITERARE	183
BIBLIOGRAFIE	194

Despre numele proprii se vorbește de mai bine de un secol, dar nu în lingvistică, ci în logică și filosofie sau în antropologie ori în onomastică. Perspectivile de abordare a numelor proprii sunt diverse, iar observațiile noastre nu se limiteze doar la distincția nume propriu-nume comun. Numele proprii literare sunt analizate la nivel morfologic și semantic. Antroponimia și toponimia, cele două laturi ale onomasticii analizate de noi în această lucrare, oferă un material generos în fapte lingvistice, cu implicații stilistice, sociologice, istorice, etnologice, estetice și culturale. Datorită numelor proprii, scriitorii au posibilitatea de a surprinde, de a sugera esența personajelor create.

Obiectivul central al demersului nostru de cercetare este reprezentat de realizarea unei descrieri sistematice a numelor proprii literare, capabilă să surprindă trăsăturile semantice și morfologice, grație cărora își dobândesc identitatea printre celelalte unități lingvistice. Lucrarea are un profil ce trimite, prin titlu, la onomastică, una dintre disciplinele lingvistice. Aceasta este transpusă în planul textelor literare ce compun opere ale unor scriitori selectați din perioada pașoptistă, precum Costache Negruzzi, Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri și Nicolae Filimon. Ne-am propus ca documentarea materială să fie bogată și transparentă și să se raporteze inclusiv la interpretarea, cu spirit critic, a contribuțiilor anterioare. Un merit al lucrării este îmbinarea cercetării sincronice cu cea diacronică, cele două componente fiind inseparabile.

Metodele necesare cercetării sunt cele care îmbină științele textului literar și științele limbii. Am folosit, în primul rând, metoda interpretativă, având în vedere abordarea metodologică deschisă, amplă. Aceasta vizează o serie de eșantioane de analiză, culegerea și selectarea lor implicând cuantificarea și prelucrarea. Am avut în vedere analiză structurală și semantică asupra numelor proprii literare. Din această perspectivă, analiza materialului onomastic este concepută ca o descriere a trăsăturilor morfologice și semantice.

O altă metodă abordată este cercetarea descriptivă. Aceasta constă în sesizarea și prezentarea sistematică a manifestărilor generale și particulare asupra numelor proprii literare. De aceea, concluziile sunt cuantificabile, obiective, iar generalizarea datelor conduce la concluzii care pot deschide noi căi de cercetare. Ne propunem să analizăm numele proprii literare din perspectivă etimologică, evidențiind semnificația inițială, pentru ca apoi să decidem sensul pe care îl capătă în contextul literar utilizat de către autor, acolo unde numele proprii literare își manifestă sensul denotativ.

Stadiul actual al cercetărilor în domeniul antroponimiei și al toponimiei ne permit să avem o viziune de ansamblu privind realizările acestor discipline în țara noastră, pentru a

stabili unde se situează onomastica românească în contextul internațional al domeniului și ce tendințe de evoluție și dezvoltare se evidențiază în prezent. Preocupările privind studiul onomasticii românești sunt prezente în scrierile unor istorici cunoscuți (Alexandru Xenopol, Vasile Pârvan, Nicolae Iorga), geografi (Simion Mehedinți, George Vîslan) și lingviști (Ovid Densusianu, Sextil Pușcariu, George Giuglea).

Procedeul numelor ce caracterizează personajul este unul relativ vechi în literatura română, regăsindu-se încă din scrierile lui Dimitrie Cantemir, mai exact *Istorie ieroglică*. Pentru analiza numelor personajelor literare, deschizător de drumuri și un punct de reper este studiul numelor proprii în opera comică a lui Caragiale (Ibrăileanu, 1926).

Lui Nicolae Drăganu i se datorează cercetarea *Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și a onomastice*, apărută în anul 1933. Cea mai întinsă lucrare consacrată antroponimelor este *Dicționarul onomastic românesc*, întocmit de istoricul N. A. Constantinescu, care valorifică în special materialul onomastic din izvoarele istorice, glosare, însoțit și de o consistentă introducere ce trasează istoria sistemului antroponimic la români și sistemul de denotație.

Autorul care a readus antroponimele în atenție prin volumul *dedicat numelor de persoane* (Alexandru Graur, 1965), prezintă, într-un mod accesibil, modalități prin care au fost obținute și se folosesc numelor de botez și de familie la alte popoare și culturi, cu numeroase exemple, pentru a pune apoi în lumină caracteristicile sistemului onomastic românesc. Subliniem faptul că baza teoretică se aplică și astăzi.

O nouă abordare a toponimiei și antroponimiei, prin stabilirea unor noi principii și metode de analiză onomastică, prin sistematizarea abordării relației toponim-antroponim este propusă în volume de onomastică și în volumul despre nume de persoane și locuri românești (Ioan Pătruț, 1980/ 1984).

Despre faptul că în texte sunt utilizate nume proprii literare, cărora autorul le oferă semnificații intenționate se discută într-o altă cercetare amplă, dedicată numelor proprii în *Luceafărul* lui Mihai Eminescu (Marian, 1987).

O noutate în domeniu este introducerea termenul de *simbonim*, pentru desemnarea numelui propriu literar (Pop, 1990). Conceptul este elocvent în măsura în care permite realizarea opoziției dintre literar și neliterar, atunci când se discută despre studiul numelor proprii în literatură.

Despre modul de funcționare a numelor proprii literare în genul liric există foarte puține studii. Într-una dintre lucrările cunoscute se vorbește despre faptul că „*înstituirea unui*

referent al numelor proprii în spațiul textului, prin noi convenții referențiale impuse intradiscursiv, are ca efect resemiotizarea.” (Vlad, Tămâian, 1990: 153).

Rolul numelui propriu literar și funcționarea sa în text ca simbol este analizată din perspectiva narativității (Istrate, 2000). Demersul de la care pornește autoarea, cu care suntem de acord, este acela că rolul numelui propriu literar se poate stabili numai la nivelul textului în care apare, întrucât el este în sine lipsit de semnificație.

„Dacă numele proprii din viața reală sunt acceptate drept simple semne convenționale, instituite prin practica socială, numele proprii literare aparțin, în esență, simbolicului, pentru că ele implică motivarea, întrucât autorul gândește și modelează nume de eroi.” (Istrate, 2000: 63).

Autoarea demonstrează, prin intermediul unor scrieri istorice, faptul că personaje precum *Alexandru Lăpușneanul* nu corespund personalităților istorice cu același nume propriu. Se dezbate problema caracterului motivat al numelui propriu literar, care poate fi de natură estetică, fonetică, etimologică, simbolică, spre deosebire de convenția primară a numelui din limbă. Numele conține o „lume posibilă” a textului literar. Unicitatea fiecărui nume în text îl face dependent de context. Numele care devine simbol poetic este, așadar, figură textuală, creatoare de sens și purtătoare de sens, ambiguă și ambiguizantă, fiind totodată un motiv al textului.

Subiectul onomasticii în romanul românesc este pus recent în discuție (Ignat, 2009). Autorul studiului analizează romanele din punct de vedere diacronic, plecând de la numele proprii literare și manifestarea lor în texte, de la Nicolae Filimon și până la Marin Preda. Acesta consideră faptul că într-o operă literară, numele are un scop bine stabilit încă de la început de către autor și reprezintă o emblemă a personajului. Romancierul nu poate să reproducă neutralitatea numelor din lumea reală, cu alte cuvinte, numele proprii literare și cuvintele obișnuite au același statut într-un text. Orice cuvânt se află într-un raport complex de reciprocă determinare cu celelalte elemente. Numele propriu este, de fapt, un semn ca toate celelalte semne ale cărții.

Studii valoroase, care au contribuit la îmbogățirea cunoștințelor pe care le avem astăzi despre numele proprii literare, sunt cele care vorbesc despre numele de persoană în *Țiganiada* lui Ion Budai-Deleanu (Șerdeanu, 1956), despre nume de locuri (Bolocan, 1977) sau despre antoponimele literare din poezia populară românească (Vințeler, 2010). De asemenea, am comparat numele proprii literare identificate în texte cu numele proprii oferite de dicționarele de specialitate, cele care tratează semnificația personajelor din texte, având în vedere numele care le sunt atribuite.

Considerăm că o lucrare în domeniul onomasticii literare, bazată pe cercetarea aplicată și pe conturarea principalelor dezbateri cu implicare teoretică este bine venită în științele textului, datorită interesului din ultima vreme legat de statutul numelor proprii în literatură. În felul acesta putem aduce contribuții practice în ceea ce privește numele proprii în textele literare ce aparțin perioadei pașoptiste. Elementele de noutate sunt aduse în capitolul al treilea, dedicat exclusiv rolului numelor proprii literare în operele scriitorilor pașoptiști, perioada de reper fiind dată de anii 1830-1860. Pentru aceasta, mi-am propus să analizez nume proprii literare din texte ce aparțin unor autori precum: Costache Negruzzi, Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri și Nicolae Filimon.

Abordarea noastră este interdisciplinară, prin implicarea ramurii onomastice, a lingvisticii și a științelor despre opera literară. Urmărim, de asemenea, intențiile scriitorului în raport cu numele date personajelor sau locurilor din opera sa. Istoricul literaturii onomastice din spațiul românesc a arătat că, de la o epocă la alta, în antroponimie s-au diversificat ipotezele de lucru, s-a îmbogățit universul conceptual al disciplinei și s-au perfecționat modelele de analiză și interpretare.

*

Lucrarea științifică, ce are ca titlu *Numele proprii literare în perioada pașoptistă* este concepută în două secțiuni, prima parte fiind teoretică, iar cea de-a doua o analiză pe text. În prima parte am adunat informații teoretice cu privire la numele proprii literare. Acest lucru a permis raportarea la stadiul anterior al cunoștințelor în problemele cercetate.

Capitolul întâi, intitulat *Definirea conceptului de nume propriu literar*, face distincția între numele propriu și numele propriu literar, apoi explică felul în care sunt atribuite numele proprii literare, care este semnificația contextuală a acestora și dacă sunt sau nu motivate. De asemenea, se realizează o clasificare a numelor proprii, distingând mai multe categorii, printre care antroponime (numele de familie, prenumele, pseudonimele, poreclele și supranumele) și toponime, acestea fiind cele tratate în analizele noastre.

Sigur că pentru a putea analiza nume proprii literare recurente în textele selectate, a fost nevoie să înțelegem ceea ce sunt numele proprii, cum sunt ele atribuite, mai întâi în viața de zi cu zi și apoi în opere. Știind că literatura este o copie a realității, granițele dintre numele proprii și numele proprii literare sunt destul de fine. Autorii dau personajelor nume inspirate din viața de zi cu zi, din experiențele lor de viață. Astfel, numele devin surse informaționale rezultate din convingeri morale și religioase, autorul apelând la toate tipurile de resurse, în special culturale, fiind sub influența factorilor sociali, mass-media, modei în antroponimie și,

nu în ultimul rând, a altor texte. Atribuirea unui nume este atât un act simbolic, religios, însă și unul civic.

Numele proprii literare create de autori au rol stilistic. Există posibilitatea, așa cum am văzut în cele mai multe situații, ca acestea să fie selectate cu scopul de a crea comicul sau să fie folosite cu scop ironic, căci, așa cum am subliniat, numele exprimă valori estetice, evocând calități sau defecte ale persoanelor purtătoare. De cele mai multe ori, numele actantului conține calități implicite. Am observat că afectivitatea sau încercarea de apropiere a personajului s-a manifestat în alegerea unor nume diminutive, de pildă: *Ionuț*, *Nică*, *Nuțu*.

Numele de persoană românești se clasifică în două mari grupe (Constantinescu, 1963). În funcție de caracterul și semnificațiile religioase sau laice ale acestora sunt nume proprii creștine (calendaristice) și laice (nume de creație populară, împrumutate de la vecini). Mai sunt nume străvechi (datând din epoca formării limbii române, ele fiind în legătură cu sărbătorile mari oficiale sau cu cele populare, de pildă: *Bun*, -a (<Bunavestire), *Florica* (<Florii), *Sîngiorz* sau *Giorzu* și *Zorj* (<Georgius), *Măria* (< Maria), *Mărin*, nume cărturărești. Acestea sunt, în special, nume din *Vechiul Testament*, trecute în calendar, însă există și nume netrecute în calendar, precum: *Adam*, *Aron*, *Asineta*, *Eva*, *Noe*, *Rahela*, *Reveca*, *Serafim*, *Solomon*.

Numele laice se subîmpart în mai multe categorii. Sunt nume de veche creație românească din cuvinte de origine tracă sau latină, precum: *Albu*, *Aurica*, *Brad*, *Bucur*, *Corbu*, *Cucu*, *Faur*, *Făt*, *Fecior*, *Frate*, *Lupu*, *Marele*, *Micu*, *Mamu*, *Mușat*, *Negru*, *Păun*, *Soare*, *Sora*, *Tatu*, *Ursu*, *Vulpe*. Apoi sunt numele de origine veche slavă, cele care formează grupul cel mai important. Ele ocupă același loc, în onomastica română, ca și elementul germanic în aceea a popoarelor romanice din Apus. O altă categorie este formată din numele împrumutate de la alte popoare, apoi sunt creații românești.

Primii voievozi români și rudele lor poartă nume slave ca: *Dragoș* și *Bogdan*, *Litovoi*, fratele lui *Bărbat*, *Seneslav* și *Tîhomir*, cunoscute în documente și cronică. O altă serie de nume slave s-a primit după anul 1400 de la popoarele slave vecine, sârbi, bulgari, ucraineni ca porecle, care au devenit apoi nume de familie: *Begu* („adăpost”), *Bejan* („fugar”), *Bol* („tare”), *Boi*, *Bor* („luptă”), *Bui* („violent”), *Drug* („tovarăș”), *Dub* („stejar”), *Gîrde* („mândru”) etc.

Numele proprii literare create, cu atestare doar în ficțiune și acceptate ca simple convenții, sunt întâlnite în basme. Caracterul lor este în mare parte motivat, pentru că dacă

autorul își propune ca personajul să fie un om cu barbă, cu statura de un cot, acesta va fi numit cel mai probabil piticul *Statu-Palmă-Barbă-Cot*.

Deși, la modul teoretic, numele propriu are denotat unic, sunt cazuri în literatură în care, atașat unui alt personaj, capătă alte semnificații, contextul având un rol decisiv. Spre exemplu, personajul *Patrocle* din *Dumbrava minunată* poartă semnificația eroului mitologic. Uneori, numele sunt reduse la o inițială (*d-ra S...*, care se mărită cu *M...*, doamna *P.*, soție de ministru, dl. *N.*, d-na *A.*, fostul ministru *N. T.*), motivul folosirii inițialelor fiind acela de a ascunde identitatea unor persoane importante la care face referire textul. Alteori numele personajelor sunt reduse la clase: *boieri, țărani, slujitori* etc.

O altă particularitate identificată este legată de obiceiul păstrării numelui în timp, mai ales în cazul familiilor nobiliare, al căror nume era precedat de apelativul *duce, conte, baron*, ca în: *coana Chirița, cocon Guliță* sau *chera Duduca*. Observații interesante, privind clasificarea personajelor, se pot face începând cu textele scrise de Nicolae Filimon. În romanul *Ciocoii vechi și noi* personajele negative au nume sugestive: *Dinu Păturică, Andronache Tuzluc, chera Duduca, Neagu Rupe-Piele*. Numele ciocoilor sunt transparente, obținute prin procedeul derivării cu sufixe: *Boroboată, Ciolănescu, Chioftea*.

Analizând modul în care au fost atribuite numele proprii literare, am ajuns la concluzia că mare parte dintre ele sunt motivate, drept pentru care am realizat și clasificări ale tipurilor de motivare ce caracterizează raportul nume-personaj literar. Din punct de vedere semantic (al informației purtată de nume), se pot distinge două tipuri majore de motivări: motivare prin denotație (prin sensul „propriu” al etimonului, atât al radicalului, cât și al afixelor, indiferent dacă provine dintr-o limbă străină sau din limba română) și motivare prin conotație (aici intrând tot ce înseamnă aluzie biblică, istorică, evocare a unei personalități, a unui context social sau cultural, mai exact tot ce se situează în sfera intertextualității și se asociază cu un nume ori se sugerează de către un nume de familie sau de persoană). De pildă, *Zița* și *Veta* din comedia lui Caragiale sunt, după cum arăta Ibrăileanu, nume de mahala. Majoritatea numelor din literatură, ce prezintă interes, se încadrează în acest loc. Evident că, pentru ambele categorii, există și nume ironice, care fac apel la denotație ori la conotație, după cum există și nume care sunt motivate simultan prin denotație și conotație.

După sursa motivării (în funcție de cel care oferă motivarea) deosebim: motivare intratextuală și motivare extratextuală. Prima dintre acestea se aplică atunci când motivarea este oferită de către narator sau de către personaj. Spre exemplu, *Costache Giurgiuveanu* își explică numele de familie povestind despre vechii săi înaintași, care „când au plecat și-au

vândut toate oile și au făcut parale și și-au cumpărat mai mulți frați moșie mare pe lângă Giurgiu. D-aia le-a zis Giurgiuveanu.” (Călinescu, 2009: 11). Al doilea tip de motivare, cea extratextuală apare în cazurile în care motivarea este intuită, descoperită de cititor sau oferită, „deconspirată” chiar de scriitor într-o anumită împrejurare, într-un text autobiografic.

Mai facem observația că dacă nu găsim motivarea pentru un nume, aceasta nu înseamnă că ea nu există. Preferința pentru un nume sau altul poate să țină uneori cont de o conotație cu totul personală, numai de creator știută. *Tanti Ghenca* din *Cartea nunții* nu are un nume frumos, dar se pare că lui G. Călinescu îi place, de vreme ce îi dedică și o poezie, *Ghenca* (pe un pretext de André Gide, recunoaște autorul), în care apare aceeași bătrână mătușă din *Casa cu molii*.

Am întâlnit la autori, în special la Ion Budai-Deleanu, procedeul numirii personajului în relație directă cu caracterul acestuia. De aceea scriitorul este un excelent creator de nume, în rândurile *Țiganiadei* regăsindu-se o paletă amplă de nume proprii literare obținute prin cele mai diverse procedee: prin compunere, derivare cu sufixe și prefixe, nume proprii care au ca referent trăsături umane fizice și morale, obiecte casnice, plante, păsări, animale. Numele oferă, prin conținutul lor, informații despre diverse alte aspecte, ca de exemplu cel fizic (*Chiorul*), clasa socială (preoți: *Evlaviosu*, *Ortodoxos*, *Sfântoevici*, *Sfântoescu*, intelectuali: *Filologos*, poeții: *Prozorian*, *Versurian*, deputați: *Criticos*, *Politicos*, ziaristul se numește *Polemitchi*, doctori: *Flaimuc*, *Guturăian*, *Rețetescu*, ofițerul de infanterie: *Baionetescu*), nume latinizate sau grecești specifice epocii, precum *Elena*, care realizează identificarea prin forme ale denominației populare (porecle, supranume: *Ionică a Floarei*, *Ion Pop al Glanetașului*). Caracterul motivat al antroponimelor se reflectă și prin intermediul numele proprii atestate, ele aparținând vocabularului.

Particularități asemănătoare de numire am întâlnit la Vasile Alecsandri, autorul ținând cont de încă un criteriu, acela al naționalității. Astfel, nemții se numesc *Goldimmer*, *Șoacățemberg*, grecii, *Cacohrononachi*, *Efghenidis* sau *Menastiropulos*, iar profesorul de franceză, *Șarl*. Tot nume cu etimologie franțuzească sunt: *madame Desal*, *Fovel*. El dă nume hoților *Pungescu*, *Buzunărescu*, pe certăreț îl numește *Harță*, în timp ce servitorul nu poate fi altul decât *Slugărică* sau *Serviescu*. Pe de altă parte sunt nume-porecle, ele fiind cele care leagă omul de imaginația populară.

În capitolul legat de toponimia operei literare se impun câteva precizări. Pe lângă rolul orientativ în spațiu, uneori și în timp, rolul toponimelor este unul informațional, întrucât în ele se află numeroase date despre diverse proprietăți, stări utile ale obiectelor geografice. Prin

intermediul acestora sunt transmise informații despre fenomene istorice și de limbă. Toponimele pot servi ca orientare atunci când e vorba despre mișcări ale modului nomad de viață, așa cum se reflectă în *Țiganiada* lui Ion Budai-Deleanu. Numele localităților care marchează drumul Țiganilor, traversează prin „*rezonanțele toponimiei, un fel de hartă alegorică umoristică a acțiunii eroi-comice*” (Petrescu, 1974: 217). Aici întâlnim locuri precum: *Cioara, Zănoaga, Tândarânda* (loc, probabil, inexistent), *Flămânda, Inimoasa, Spăteni, Bărbățești*. La fel ca numele proprii de persoane, numele de locuri pot fi reale sau inventate.

Toponimia unei opere artistice este foarte variată, indiferent de genul literar în care se încadrează și conține denumiri de continente, țări, ținuturi, orașe, sate, moșii, păduri, râpe etc., deci atât microtoponime, cât și macrotoponime. Se întâmplă uneori că unele toponime să aibă la bază numele proprietăților sau trăsăturile terenului (ex: *Adâncata, Sărăcenii*). La multe dintre ele se poate stabili originea, sensul cu care au fost utilizate de autor. Trebuie să facem o precizare aici și anume că, „*în ultimul timp, tot mai mulți specialist sunt de părere că numele nu trebuie traduse, căci astfel se creează alt nume*” (Vințeler, 2010: 265). Opinia noastră este aceea a însoțirii textelor cu anumite comentarii privind înțelegerea sensului dat de autor.

O altă idee esențială este aceea conform căreia „*Numele de locuri se comportă ca și numele de persoane*” (Graur, 1972: 6). Și unele și altele pot fi schimbate la dorința omului. Se întâmplă adesea ca numele de locuri să devină nume de persoane și invers. Numele de locuri sunt ceva mai stabile decât cele de persoane, întrucât ele nu mor odată cu oamenii. Pentru a aprofunda problema toponimiei este nevoie ca cercetătorul să posede ample cunoștințe din domeniul istoriei pentru analiza etimologică a cuvântului ce denumește o localitate. Sunt și cazuri excepționale în care numele de locuri s-au schimbat, datorită modificării geografiei locului.

Deși autorii declară autenticitatea textelor pe care le scriu, nu putem pica în capcana de a crede că oamenii, locurile sunt într-un tot real. Chiar și referindu-se la un spațiu real, cunoscut de toți, intervine forța creatoare a autorului, care, printr-o viziune personală, modifică spațiul descris. Amintindu-ne de ceea ce am argumentat anterior, referitor la personaj, la fel putem spune și despre toponimele textelor. Dacă unii scriitori oferă lectorului foarte multe informații, de cele mai multe ori foarte precise, pentru a crea efectul de autenticitate al romanului, alteori, acestea sunt dinadins imprecise. Acest lucru se întâmplă, de regulă, în textele fantastice, unde apar ținuturi imaginare, mitice.

Există o legătură foarte strânsă între toponimie și antroponimie, lucru care poate fi argumentat prin legendele despre diverse locuri, explicate prin antroponime sau invers. Am constatat că, în ceea ce privește toponimia pieselor de teatru, spațiul este indicat doar ca denumire, fără a beneficia de o descriere amplă, precizarea locului în piesele de teatru fiind un element opțional, căci textul surprinde moravuri ale oamenilor în general și nu ale celor exclusiv dintr-o localitate anume. Astfel, *Chirița* reprezintă prostul gust și falsa cultură a boierilor parveniți din orice oraș al țării, personajul literar *Dinu Păturică* este tânărul ambițios și perfid, care putea fi întâlnit în orice regiune geografică a țării, iar exemplele pot continua. Așadar, până la urmă nu interesează rădăcinile eroului, ele neavând relevanță în sensul propriu al cuvântului.

A da nume de locuri cu sonorități exotice, echivalează cu a ilustra snobismul personajelor. Scriitorii se dovedesc a fi toponomaști de excepție, când creează nume de locuri comice: *Atârnați*, *Balamuci*, *Bădărani*, *Belești*, *Căcărăzeni*, *Ciopârțeni*, *Frecăței*, *Fundeni*, *Găureanca*, *Măciuci*, *Gropeni*, *Putrezeni*, *Puturosu*, *Secăturile*, *Vai de Ei*.

Studiul numelor de locuri imagine arată că mecanismul invenției lor nu poate fi redus la regulile general valabile. Fiecare nume trebuie studiat ca element unic, iar originile sale trebuie reconstituite în contextul cultural și biografic al autorului, mai mult decât în cel filologic. Am oferit exemple toponimice din alte scrieri, întrucât toponimia textelor în perioada pașoptistă este redusă mai mult la referințe istorice, reale, având în vedere că textele au ca sursă de inspirație istoria neamului nostru. Așadar, ele nu sunt neapărat construcții proprii lui Costache Negruzzi, Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri sau Nicolae Filimon.

Pentru categoria onomastică a zoonimelor, fundamental este studiul cercetătorului Ștefan Pașca, *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului* (1936). Zoonimia se leagă mai mult de literatura pentru copii. Sunt două zoonime pe care le-am întâlnit în textele lui Vasile Alecsandri și anume cățelușa *Fifița*, a coanei *Chirița*, care a murit de „jigăraie” și pisica *Lurca*. Procedul numirii motivate se păstrează și atunci când vorbim despre nume proprii literare de animale, căci, în fond, literatura funcționează identic în orice împrejurări, pentru orice tip de text. Scriitorii aleg nume proprii derivate diminutival în marea lor majoritate, pentru a fi ușor reținute de către copii și pentru ca aceștia să empatizeze cu ele.

În capitolul al doilea am ilustrat *Onomastica literară pașoptistă în ansamblul numelor proprii literare românești*, prin conturarea trăsăturilor definitorii ale acestei perioade, făcând apoi aplicație pe opera unui precursor și anume Ion Budai-Deleanu, având în vedere varietatea tipologiilor de personaje create. Analiza operei sale constituie un important punct de legătură,

și în același timp, de trecere către ceea ce voia să însemne în literatura română Pașoptismul. Desigur, mulți cercetători români, lingviști, critici literari, stilști au fost preocupați de acest subiect, mai ales că numele proprii se întâlnesc atât de frecvent în beletristică.

Scriitorii s-au confruntat în acea perioadă cu dificultăți în găsirea subiectelor potrivite, în crearea de personaje noi, precum și redarea unei atmosfere inedite, având în vedere că abia atunci se construia o literatură românească. Faptul că principala sursă de inspirație era istoria neamului, lucrul acesta s-a reflectat în numele proprii literare identificate în texte și supuse analizelor noastre, antroponime și toponime deopotrivă.

Ceea ce am constatat cu privire la numire este că, asemenea contemporanilor, autorii pașoptiști au ținut seama de sistemul antroponimic în vigoare din perioada respectivă, potrivit căruia țărani erau desemnați doar prin prenume, iar patronimele se foloseau pentru nobili și reprezentanții bisericii. Ei erau apelați prin nume și patronim sau prin nume, prenume și patronim, iar schimbarea statutului social s-a manifestat și în schimbarea denotației.

În literatura română, Ion Budai-Deleanu este inițiatorul unor metode și modalități literare, folosind pentru prima dată numele proprii ca mijloace de caracterizare onomastică a personajelor create. Opera sa, precum și cele ale altor scriitori din aceeași perioadă, de pildă Ion Heliade Rădulescu, Costache Negruzzi, Alexandru Odobescu, Vasile Alecsandri este pătrunsă de satiră și umor. Comicul nu se rezumă doar la anumite scene. Pentru exprimarea lui, autorii apelează o gamă variată de mijloace stilistice, de la contraste la nivel lexical și sintactic, la nivelul opoziției dintre personaje, sinonimii și repetiții, jocuri de cuvinte și până la îmbinarea uneori a realului cu fantasticul. Pentru a reuși să convingă cititorii și pentru a crea efectul de autenticitate, autorii își selectează personajele din lumea reală, din toate mediile sociale. Creând o întreagă galerie de personaje, autorul acestora selectează cu multă atenție numele fiecăruia în parte, făcând acest lucru astfel încât să corespundă modului lor de viață, felului lor de a fi.

Fiecare personaj al operei *Țiganiada* se conturează, trăiește, acționează potrivit numelui ce-l poartă, fără ca acest lucru să pară forțat sau nereal. Textul este un pretext alegoric pentru a critica problemele societății contemporane, prin intermediul poveștii despre tabăra țiganilor. În acest mod se maschează nemulțumirile și dezgustul în fața cenzurii aduse de societatea feudală, caracterizată în Țările Române prin decădere politică. Scrierea este plină de aluzii și aduce în prim-plan câteva aspecte, precum: ipocrizia bisericii, fătarnicia aristocrației, toate camuflate într-o serie de întâmplări umoristice, aluzive.

Facem întâi de toate observația că, pe tot parcursul textului, ȣigani poartă numai prenume. Una dintre explicații ar putea fi aceea că numirea este o consecință a acestei colectivități, care a fost ținută sub sclavie și a rămas la periferia civilizației. Pentru a-și denumi personajele, Ion Budai-Deleanu apelează la modalități cunoscute, precum compunerea și derivarea, obținându-se în acest mod o serie de nume proprii de ȣigani. Prin procedeul compunerii s-au format numele: *Baroreu*, *Boroșmândru*, *Corcodel*, *Jundadel*.

Derivarea numelor proprii literare în *ȣiganiada* implică două procedee: derivare cu sufixul diminutival *-el* și astfel au luat naștere nume precum: *Aordel*, *Cucavel*, *Mugurel*, *Năsturel*, *Parpanghel*, *Parnavel*, *Șuvel*, cu specificația că *Aordel*, *Cucavel*, *Parpanghel*, *Parnavel* și *Șuvel* sunt nume proprii reale, care au ca radical cuvinte de origine ȣigănească. Celelalte nume proprii literare derivate reflectă nume de plante, *Mugurel*, *Viorel*, având ca radical un substantiv comun cu semnificație implicită: „mugure”, respectiv „viorea”. Autorul păstrează pentru acestea același procedeu al derivării. Alte nume proprii sunt derivate cu sufixul *-ea*, de pildă: *Butea*, *Corbea*, *Purdea*, *Șoldea*, *Sperlea*, *ȣintea*. ȣinem să precizăm că unele dintre acestea sunt derivate de la cuvinte-radical de origine ȣigănescă (*Purdea* < subst. *puradel* „copiil”, *Sperlea* < vb. *a șparli* „a fura”), iar altele au la bază cuvinte românești (*Butea* < subst. *bute*, *Corbea* < subst. *corb*, *Șoldea* < șold, *ȣintea* < ȣintă).

Cel de-al doilea procedeu al derivării este cel cu sufixele augmentative: *-ău*, *-an*, *-oi*. Derivarea cu sufixul *-ău* este pusă în evidență prin numele proprii literare: *Hărgău*, *Janalău*, cea cu sufixul *-an* prin nume proprii literare precum: *Gogoman*, *Slobozan*, în timp ce sufixul *-oi* este regăsit în numele proprii literare: *Dârloi*, *Gormoi*.

Numele proprii ale eroilor din *ȣiganiada* nu sunt toate simple invenții, ci reflectă, în majoritate, o realitate antroponomastică a epocii. Multe dintre ele sunt atestate azi ca nume de familie la români și foarte probabil că au cunoscut în trecut o răspândire pe un teritoriu întins. Rămași mult timp într-un stadiu înapoiat de civilizație, trăind la periferia societății, desconsiderați de alte popoare, ȣigani au fost cei care au conservat formele vechi antroponomastice.

Obiceiul primitive de a-și da nume de plante și de animale, păstrarea unor vechi nume românești de origine slavă (*Drăgan*, *Drăghici*, *Dragomir*, *Dragosin*) devenite la români nume de familie, menținerea unor nume depreciate de alte popoare, fie datorită transparenței lor fonetice, fie pe motiv că erau purtate de ȣigani, toate acestea sunt fapte pe care Ion Budai-Deleanu le-a cunoscut și de care a ținut seama în creația lui.

Pe lângă derivarea cu sufixe diminutivale și augmentative există și derivare cu diverse sufixe, însă ceea ce ne interesează este nu sufixul, ci radicalul. O primă categorie de nume proprii literare este derivată de la nume de plante, ca în: *Bobul*, *Brândușa*, *Mugurel* sau de la nume de animale, ca în: *Balaban*, *Corbea*, *Șoșoi*. Alte nume derivate reflectă defecte fizice: *Butea*, *Ciuntul*, *Cârlig*, *Cocoloș*, *Covrig*, *Titirez*. Scriitorul creează astfel o lume caricaturală a tagmei țigănești, în care reprezentanții ei sunt: murdari, zdrențuroși, nătăfleți, mițoși, gălăgioși, cleptomani, totul fiind redat într-o manieră comică. Autorul alege să oglindească, prin nume, trăsăturile acestora. Alegerea numelor nu se face numai pe criteriul transparenței semantice, ci și pe efectele fonice, ce derivă din elemente onomatopice, așa cum întâlnim în nume proprii literare precum: *Cucu*, *Cocoloș*, *Cucavel*, *Dodu*, *Gogu*, *Șoșoi*, *Titirez*.

Sunt nume proprii literare obținute prin derivare care arată vârsta personajului: *Neicu*, *Danciul*, *Parnavel*, *Purdea*, *Parpanghel*. Unele nume proprii literare nume subliniază statutul social: *Barbu*, *Baroreu*, *Ciormoi*, *Corcodel*, *Ghițu*, *Goleman* sau ținuta morală a personajului: *Dodu*, *Dondul*, *Gogu*, *Gurilă*, *Lepăduș*, *Mândrea*, *Mutul*, *Neagul*. La acestea se adaugă nume proprii literare care arată aspecte gastronomice, cu sugestie comică transparentă: *Ciurilă*, *Papară*. Se poate realiza o clasificare a personajelor epopeii, în funcție de preocupările culinare exagerate și uneori obiectul meseriilor lor sunt sugerate prin nume ca: *Bratul* „aurariu”, *Cucavel*, „făcătoriu de ciure”.

O categorie aparte de nume proprii literare este desemnată de sfinții lui Dumnezeu: *Velzevuz* (*Belzébuth*), *Mamona*, *Velial*, *Moloh*, *Asmodeu*, *Velfegor*. Autorul nu neglijează nici personajele din subsolul textului. Ele reflectă o multitudine de ipostaze, începând cu *Mitru Perea*, *Cocon Adevărovici*, *Chir Filologos*, *Criticos*, *Musofilos*, *Mândrilă*, *Erudițianul*, *Idiotiseanul*, *Jupân Răbdăceanul*, *Chir Simplițian* și continuând cu personaje din lumea religioasă, *Părintele Sfântoevici* sau *Sfântoescul*, *Părintele Desidemonescul*, *Evlaviosu*, *Ortodoxos*, *Ciuhurez ot Broșteni*, *Popa Nătăroi din Tândarânda*, *Arhon Suflăvânt* și, desprins din opera lui Voltaire, *Micromegas*, căci ele furnizează un vast material pentru o antropologie culturală. Este evident faptul că au fost atribuite personajelor cu scopul de a satiriza, de a ironiza, prin asocierea dintre semnificația cuvântului ce a stat la baza formării lui și numele propriu în sine. Se observă că numele proprii sunt anume alese și obținute, fie prin derivare, fie prin compunere. Ele se deosebesc de restul personajelor epopeii prin apelativul care indică apartenența lor socială.

O altă clasă de personaje inventate dețin puteri supranaturale, asemeni personajelor de basm. Pe acestea le vom încadra în categoria personajelor mitologice: *Corcodel*, *Vântoasele*,

Solomonarii, Babele, Strigoaicele. Pe lângă numele proprii ce individualizează personaje singulare, unice, apar în text categorii de personaje care aparțin unor colectivități. Astfel de exemple sunt ciurarii lui *Goleman*, care poartă furci, cântă din cimpoaie și din „ciure negăurite”, argintarii lui *Parpanghel* aduc buzdugane de aramă și cuțite, căldărarii lui *Bălăban* agită prin văzduh arămuri, fierarii lui *Drăghici* au cuțite, seceri, foarfece, zale, lingurarii lui *Neagul* cântă pe o covată, în vreme ce alaiul este încheiat de băieții și goleții lui *Corcodel*, singurele arme de care dispun aceștia fiind gurile lor mari.

În ceea ce privește toponimia, regăsim în text câteva repere. Participarea la război a Țiganilor se mărginește la deplasarea lor dintre *Alba* și *Flămânda* până la *Spăteni*, între *Bărbățești* și *Inimoasa*, iar locurile pe care le capătă ca moșie se află între *Corbi* și *Cetatea Neagră*. Autorul inserează printre toponime reale precum: *Alba* și *Flămânda*, unele inventate, ca: *Bărbățești* și *Inimoasa*, pentru ca astfel să obțină efectul de veridicitate, de autenticitate, precum și o falsă impresie că cititorul poate reface, în măsura în care își dorește acest lucru, drumul parcurs de șatrele nomade.

Având în vedere multitudinea personajelor regăsite în paginile *Țiganiadei*, ajungem la concluzia că, pentru prima dată în literatura română, ideea de a crea o operă satirică, în care autorul să surprindă și să critice neajunsuri ale societății contemporane, îi aparține lui Ion Budai-Deleanu. Acesta pune laolaltă personaje imaginare, ordonate după clase sociale și apartenență rasială, îmbinând conflicte, defecte, într-o societate lipsită de prejudecăți, fățarnică, ipocrită, toate acestea camuflate sub o latură umoristică și plină de aluzii.

Cel de-al treilea capitol, și cel mai consistent al lucrării, *Numele proprii literare în operele scriitorilor pașoptiști (perioada 1830-1860)* este aplicativ, urmărind modul în care se reflectă onomastica în texte ale unor autori precum: Costache Negruzzi, Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri și Nicolae Filimon. De ce am ales acești autori? Pentru că textele acestora sunt cele mai relevante, în sensul în care oferă cele mai numeroase nume proprii literare necesare analizei noastre.

Noutatea subiectului este adusă de acest al treilea capitol de analiză, în care am încercat să acoperim cât mai multe opere ale autorilor mai sus menționați și care să facă parte din genuri și specii literare diferite: poezii, nuvele, piese de teatru, drame. S-au scris multe articole despre numele proprii literare din piesele lui Vasile Alecsandri, însă noi am adus în prim-plan și alte nume proprii față de cele deja analizate. În cazul celorlalți trei autori, lucrurile stau diferit, în condițiile în care nu s-au scris foarte multe pe acest subiect, astfel că am avut drumul deschis către analiza și interpretarea numelor proprii literare.

În ceea ce privește opera lui Costache Negruzzi, ne-au atras atenția și am supus discuției noastre volumul *Amintiri din junețe*, care conține nume proprii literare potrivite analizei noastre. Contextul cultural era caracterizat prin studiul intens al limbii grecești în școlile publice, fapt ce se reflectă în nume proprii literare precum *Zoe* < gr. „viață” (Constantinescu: 1963: 175), *Ipolit* < gr. *Ipolitos*, „care dezleagă caii” (Constantinescu, 1963: 87), iar *Arsenie* < gr. *Arsenios*, „bărbat” (Constantinescu, 1963: 16). Hipocoristicul rusesc *Sașa* vine de la *Alexandru* < gr. *Alexandros*, folosit ca adjectiv cu semnificația „care protejează pe oameni”.

În opera lui Costache Negruzzi nu am întâlnit ironia și sarcasmul folosite de Vasile Alecsandri, iar personajele au nume cu preponderență din zona Chișinăului, de origine slavă: *Olga*, *Iliaș*, *Ivan*, fapt justificat de studiile făcute de autor în est și de faptul că era un bun cunoscător al limbii ruse. Numele proprii de persoană *Voronțov* și *Feodorov* sunt de origine slavă și sunt derivate cu sufixul *-ov*. *Feodorov* vine de la forma ucraineană *Feodor* sau din latinescul *Theodorus* < *Teodor*, forma curentă, cultă. (Constantinescu, 1963: 158 – 159). *Iablonovski*, *Potočki*, *Ion Sobiețki* sunt, de asemenea nume de origine slavă. Altele sunt derivate cu sufixe: *-escu*: *Drăgănescu*, *Sclipicescu*, *-ini*: *Teodorini*, *Turlupini*, sufixul grecesc *-los*: *Lacherdopolos*.

Mai mult decât atât, toponimia textelor este reprezentată de orașe sau localități din *Moldova* ori *Chișinău*. Limbajul operei, în ceea ce privește onomastica literară, îmbină grecisme cu foarte multe elemente de origine slavă. Negruzzi a ilustrat concret, prin creația lui artistică, modul just de îmbogățire a limbii literare, a deschis, odată cu alți scriitori ai vremii, largi perspective de folosire artistică a tezaurului limbii vechi și a limbii populare, fără a abuza de elementele particulare a graiului vechi ori regional.

Lumea personajelor este compusă din *domnitori*, *boieri*, *domnițe*, *țărani*, *feciori de țărani* și *cerșetori*. Lucrul observant este că niciodată naratorul nu ascunde identitatea personalităților istorice la care face referire în *Scrisori*, excepție făcând numele unor oameni importanți din societatea Iașiului, numiți prin intermediul ocupației sau al rangului social și al inițialelor: *doctoral francez S.*, iar oamenii simpli au doar prenume, ca în cazul lui *Lumânărică*. Ceea ce am mai observant este modalitatea desemnării personajului atunci când acesta nu este prezent în comunicare, prin folosirea unor „termeni explicit evaluativi”, prin intermediul cărora autorii își etichetează eroii, după criteriul statutului social: *un tractirigiu*, *un comisar*, *un vânzător de alune prăjite*, *doctorul*, *o slujnică*, *săteni*, *jandarmi* etc.

În cazul operei lui Dimitrie Bolintineanu, eroii nu sunt personalități complexe, excepție făcând personajului central al fiecărei scrieri. Fiind la început de drum în dezvoltarea unei literaturi proprii românești, autorii noștri, și în mod particular Dimitrie Bolintineanu, se bazează încă foarte mult pe adaptări și traduceri. Ceea ce se remarcă este spiritual justițiar, în ideea în care personajele care încalcă principiile morale, regulile sociale și acționează în afara legii, sunt pedepsite, de cele mai multe ori prin decesul lor în finalul textului.

Observăm articularea hotărâtă a numelor proprii masculine: *Iliescul* și *Iancul*, ceea ce dublează procedeul individualizării, precum și numirea personajelor doar printr-un nume și inițială.

Alături de acestea am întâlnit și nume proprii literare cu caracter implicit, sugerând trăsături umane, de pildă *Fedeleş*. Se folosește expresia „a lega fedeleş”, sinonimă cu „a lega strâns și bine ca să nu poată scăpa.” (DEX, 2012: 386). La fel și numele propriu *Caraiman*, care „provine din forma *Caraman*, având etimologie turcească *karaman* și înseamnă „brunet.”

Costache Negruzzi folosește nume proprii literare cu forme diminutive, precum *-ică* în: *Lumânărică*, *Toderică*, *Stănică*, *Ștefănică* și *-eș* în: *căpitanul Turculeș*, însă marea parte a antroponimelor are corespondent în nume reale, nefiind create. Poate că ar trebui să amintim unul dintre texte cu incipit de basm, unde dascălii *Păcală* și *Pepelea* stau alături de *Scaraoșchi* și *Statu-Palmă-Barbă-Cot* în *Academia de la Podul Iloaei*. Desigur, asocierea aceasta inedită, are un profund caracter ironic. În textele de inspirație istorică se regăsesc nume proprii precum: *Aprodul Purice*, *Hroirot* (de origine maghiară), *Paharnicul Coste*, *Hatmanul Arbore*, *Ștefan*, *Tomșa*, *Alexandru Lăpușneanu*, *Mircea Vodă*, *Vornicul Moțoc*, *Postelnicul Veveriță*, *Spătarul Stroici* și *Spancioc*.

Deși a scris foarte mult, exegeza a considerat faptul că opera lui Bolintineanu nu se evidențiază decât prin poezie și două dintre romane, mai exact *Manoil* și *Elena*. În ceea ce ne privește, a sublinia rolul și semnificațiile numelor proprii literare la Dimitrie Bolintineanu este un lucru dificil, întrucât eroii săi, cu excepția personajului central din fiecare text, nu sunt bine conturați, nu sunt personalități complexe. Fiind la început de drum în dezvoltarea unei literaturi proprii românești, autorii noștri, și în mod particular Dimitrie Bolintineanu, se bazează încă foarte mult pe adaptări și traduceri. Așa-numitele texte originale sunt scrise după tipare ale literaturii străine, în principal al celei franceze. De aceea, personajele par a fi rescrieri ale unor personaje din alte romane universale cunoscute cititorilor, destinele lor fiind aproape similare.

În creația poetică a lui Dimitrie Bolintineanu am remarcat folosirea excesivă diminutivelor: „zinuliță”, „păstorelul”, „fluerel”, „păstoraș”, „fețișoare”, „guriță” etc., precum și numeroase expresii de alint. Mare parte din baladele sale sunt de inspirație istorică, textele sincronizându-se cu cerințele curentului literar din care fac parte. Astfel, personajele literare întâlnite sunt *Ștefan cel Mare*, *Mircea Vodă*, *Daniil Sihastrul*, *Vlad Țepeș*, *Neagoe Basarab*, *Petru Rareș*, *Mihai*, *Radu Șerban*.

În demersul nostru e a prezenta semnificațiile numelor proprii literare în opera lui Dimitrie Bolintineanu, ne concentrăm acum asupra prozei autorului, considerând că aceste texte sunt relevante pentru direcția noastră, oferind un material mai bogat de analiză. Romanele asupra cărora ne-am îndreptat atenția sunt *Manoil* (1855), roman care aduce o privire retrospectivă a societății românești, *Elena* (1862), al doilea roman, un soi de prelungire a sa ca tematică și *Doritorii nebuni* (1864), care însă nu s-a bucurat de același succes ca primele două.

Din dorința de a păstra autenticitatea textelor, dar și pentru a proteja identități, autorul recurge la același procedeu folosit de Costache Negruzzi, acela al utilizării inițialelor când evocă figuri ale unor demnitari sau boieri, spre exemplu: *domnul A.*, *boierului Nae P.*, *colonelul P.*, *logofătul B.*, *doamna S.* Alteori introduce nume proprii ce par a fi inspirate din literatura străină: *Vel*, *Luț Cheren*, *Edem*, *Els*, *Radoți*. Interesant ni se pare și faptul că introduce, pentru prima dată în literatură, balada fantastică și că dezvoltă motive literare ce aparțin credințelor populare, precum: *ielele*, *strigoii*, *vrăjitoarele*.

În analiza semnificațiilor numelor proprii literare din opera lui Vasile Alecsandri, am trecut în revista majoritatea operelor publicate, chiar și pe cele rămase în stadiul de proiect, trecând prin comedii, drame, vodeviluri, operete.

Am remarcat faptul că numele alese de autor sunt atent selectate, existând o concordanță între numele purtat și purtătorul său. S-a dorit ca numele să fie reprezentativ pentru erou, dar, în același timp să fie și unul comic. Cele mai multe dintre acestea sunt derivate diminutival (și astfel se creează un contrast între nume și personaj), ori sunt compuse, având de fiecare dată rezonanță latină, germană, italiană, slavă sau grecească. Ideea centrală este aceea că numele personajului înseamnă ceva, iar acest fapt este intenționat. Unele dintre acestea denumesc animale, păsări, insecte etc., ale căror proprietăți sunt transferate și personajelor, devenind calități sau defecte esențiale.

Alteori, autorul manifestă intenția realizării unei satire sau a criticii sociale, iar în acest sens selectează nume proprii literare derivate cu sufixe de origini diferite: grecești, latine,

slave, românești: *Loghiotatos, Manastiropulos, Carcalechi, Trufandachi, Evghenidis, Mustocsidis, Bostanus, Cartofilus, Castravețovici, Pungescovici, Bursuflescu, Buzunărescu*. În numirea personajelor, Alecsandri demonstrează o anumită îndemânare. Comisarului îi zice *Săbiuțaa*, poetului *Acrostihescu*, gelosului *Zuliaride*, boierului bun și vrednic de încrederea concetățenilor *Stâlpeanu*, lucru criticat.

De asemenea, Alecsandri folosește nume proprii literare *reperabile*, inspirate din istorie, chiar dacă ele sunt o rescriere a unor personalități conform viziunii autorului: *Ovidiu, Mecena, Virgil, Horațiu, Despot-Vodă, Ruxandra Doamnă, vornicul Moțoc, boierul Ștefan Tomșa*, ele având corespondente și în operele altor autori, ca de exemplu Negruzzi.

Puține sunt numele inspirate din basme: *Tândală, Păcală, Pantalone, Parpanghelos, Tartaglia, Zâna Lacului, Zâna Codrului, Iarna, Crivățul, Zorilă, Murgilă, Strâmbă-Lemne*. Comediile, vodevilurile și farsele conțin cele mai interesante nume de personaje, pe care le-am supus analizei, acestea fiind comice, prin numele în sine, prin contrastele create între nume și statut, mediul social, funcția ocupată: *Gahița Rozmarinovici, slugerul Gângu, Tache Lunătescu, Trufandachi, Slugărică, Grigori Bârzoii, Mănciurică bucătariul, Burtăverdescu, kir Hăpcescu*. Uneori, autorul da posibilitatea personajelor de text de a se ridiculiza și persifla între ele, spre exemplu în piesa *Crai-nou*, acolo unde identificăm și tema crizei comunicării, unde numele Dochiței este pronunțat greșit de către un ispravnic: *Tarsița, Locșița, Prohirița, Panchița* și, în cele din urmă, *Zoița*.

Am identificat o serie de categorii ale denominației în opera lui Vasile Alecsandri. În primul rând, autorul a folosit forme diminutive și augmentative cu scopul de a evidenția contrastul dintre nume și aspectul fizic al personajului numit astfel. Iată câteva exemple din această categorie: *Cuculeț, Guliță, Mihăiluță, Marghiolița, Panchița, Slugărică, Tremurici, Bârzoii, Ciupilă, Nărilă, Zgârcilă*. Alte nume sunt alese din domeniul culinar: *Măzărescu, Ghiftui, Barabulă, Bostanus, Castravețovici, Colivescu, Gălușcă, Iaurtescu, Trufandachi*, iar o parte denumesc plante: *Afin, Arbore, Brustur, Bujor, Garofeasca, Hațmațuchi, Rosmarinovici, Urzichi*.

De multe ori, o anumită trăsătură de caracter, în special negativă, este transmisă direct prin nume. Iată câteva exemple ce transmit particularități psihice, morale, autorul având la bază adjective, verbe sau substantive comune: *Buimăcilă, Buzunărescu, Calcânstrăchini, Clevetici, Păcălescu, Pungescu, Pungescovici, Zgârcea*.

Alt procedeu satiric este derivarea cu sufixe de origine grecească: *-os* (*Manastiropulos, Parapanghelos*), *-achi* (*Cacohrononachi, Enachi*), dar și completarea

numelui prin epitete de politețe precum *kir*, ca în: *kir Zuliaridi*, *kir Hăpcescu Manole*, sufixe latinești precum *-us* (*Bostanus Coptus*), *-ica* (*Calipsica*), *-ița* (*Chirița*, *Guliță*), *-uc* (*Funduc*), slave: *-ici* (*Stroici*), *-ilă* (*Ciurilă*, *Chirilă*), *-ovici* (*Castravețovici*), *-schi* (*Potoschi*), sufixe românești: *-esc*, *-escul* (*Buzunărescu*, *Cernelescu*). Unele nume proprii literare sunt formate cu prepoziția *ot*, care semnifică „de la”: *Grigori Bârzoii ot Bârzoieni*.

Ceea ce am mai observat este modalitatea desemnării personajului printr-o categorie. Aceasta poate reprezenta clasa socială (comisari, vânzători, doctori, slugi, săteni, jandarmi, țărani, lăutari, tapițeri, călugări), vârsta (domni, domnițe, flăcăi, fete), naționalitatea (un neamț, o țigancă, un croitor francez, un ciuborat neamț, un cofetar grec).

Personajelor din înalta societate li se atribuie nume cu rezonanță, de pildă *Afrodita*, *Agamemnon*, *Zuliaridi*, *August Octavian Cezar*, *Despot Eraclid*, în timp ce pătura de jos este numită prin prenumele pe care îl poartă, la care se adaugă meseria: *Mândica țărăncuță*, *Papă-Lapte caldă*, *Leonil tânăr zugrav*, *Funduc bucătar*, *Stan vânzător ambulant de gogoși*, *Niculae servitor de „otel”*.

Vasile Alecsandri folosește un vechi sistem creat pentru numele proprii ale soțiilor, derivate cu sufixe de la numele soțului cu ajutorul sufixelor *-aia*, *-easa*, *-iasă*, *-oaia*, *-uia* ca în: *Șerbaia* (soția lui Șerbu), *Petreasca Niculăiasca* (soția lui Petre Nicolae) sau în forma *jupânița Lăudăroaia*, *jupâneasa Neagu*, *Chirițoaia isprăvniceasa*.

Altă categorie o constituie numele reperabile, adică acele nume proprii literare cu referent în realitatea istorică verificabilă. Totuși, acestea sunt remodelate conform mentalității proprii ficțiunii artistice și transformate estetic: Ovidiu, Mecena, Virgil, Horațiu, împăratul August Octavian Cezar din drama „Ovidiu” sau Alexandru Lăpușneanul, Ruxandra Doamna, vornicul Moțoc, boierul Ștefan Tomșa din „Despot Vodă”.

Numele proprii literare inventate se găsesc adesea în basme și sunt creații bizare, artificiale. În „Sânziana și Pepelea” avem personaje ca: *Papură Împărat*, *Pârlea Vodă*, *Lăcustă Vodă*, *Tândală*, *Păcală*, *Pantalone*, *Zâna Lacului*, *Zâna Codrului*, *Zorilă*, *Murgilă*, *Strâmbă-Lemne*.

La Nicolae Filimon, onomastica este bine reprezentată în romanul *Ciocoii vechi și noi*, prin nume proprii literare sugestive. O parte dintre numele alese sunt combinații între un nume popular și o poreclă, așa cum este cazul lui *Costea Chiorul* sau *chera Ducuca*. Alte nume conțin motivarea onomastică, fiind o reflectare a caracterului, ca în cazul lui *Neagu Rupe-Piele*, *om născut să fie călău*. *Vlad Boroboacă*, *Dimache Pingulescu* (spătar), *Tudor Ciolănescu*, *Neagu Chioftea*. Există nume proprii care devin și mai expresive prin contradicție

cu persoana celui care-l poartă, cum este *Nikita Calicevski*, unde numele nu are legătură directă cu persoana și statutul ei, căci el din calic a devenit baron.

O altă particularitate onomastică întâlnită este aceea în care autorul recurge doar la inițiale atunci când este vorba să evoce figuri de boieri și de demnitari: *banul C...*, *banul X...*, *vorniceasa G...*, *marele clucer T...*, *vornicul I... F...*, *banul R...G...*, *armașul M...*, *banul Grigorie B...*, *serdarul D...* În ceea ce privește toponimia, aceasta este reprezentată numai prin câteva repere, pe care le-am explicat în analiza noastră, mai exact: moșile *Răsucita*, *Plânsurile* și *Chinuielile* și *Valea Călugărească*. Este evidentă dorința autorului de a semnifica prin nume, acest lucru însemnând utilizarea fie a poreclelor (pentru personaje negative), fie a numelor comune.

Din analiza făcută reiese că în procesul de semnificare a antroponimului din opera literară, contextul are un rol fundamental. Numele au relevanță în funcție de mai multe criterii: semantismul, etimologia numelui, expresivitatea lui sonoră, frecvența utilizării și relația cu întregul sistem onomastic al operei.

Ceea ce este de reținut este faptul că sistemul onomastic specific comunicării literare, în ciuda faptului că „se hrănește” din plin din acel curent, cotidian, nu constituie totuși o copie a acestuia. Reținând funcția narativă a numelui propriu în text, putem ajunge la concluzia că textul produce o remotivare simbolică a numelui, care va primi o semnificație derivată, corelată cu semnificația textului, în deplin acord cu observația că numele propriu structurează textul narativ.

În concluzie, plasticitatea onomastică a textelor perioadei patruzecioptiste este accentuată, punând în evidență măiestria de creatori de nume a scriitorilor ce aparțin acestei perioade literare. Totodată este evidentă dorința scriitorilor de a semnifica prin nume, apelând la o gamă diversă de tehnici, așa cum am exemplificat pentru fiecare dintre operele analizate.

BIBLIOGRAFIA SURSELOR

A. SURSE LITERARE

- ALECSANDRI, Vasile, 1977, *Opere*, volumul V, Teatru, București: Editura Minerva.
- ALECSANDRI, Vasile, 1979, *Opere*, volumul VI, Teatru, București: Editura Minerva.
- ALECSANDRI, Vasile, 1980, *Drame*, București: Editura Minerva.
- ALECSANDRI, Vasile, 1981, *Opere*, volumul VII, Teatru, București: Editura Minerva.
- ALECSANDRI, Vasile, 1981, *Despot Vodă*, București: Editura Albatros, prefață de Al. Săndulescu.
- BOLINTINEANU, Dimitrie, 1971, *Poezii*, București: Editura Eminescu.
- BOLINTINEANU, Dimitrie, 1984, *Opere V. Romane*, București: Editura Minerva, Ediție îngrijită, note și comentarii de Teodor Vârgolici.
- BUDAI-DELEANU, Ion, 1974, *Opere I, Țiganiada*, Ediție critică de Florea Fugariu. Studiu introductiv de Alexandru Piru, București: Editura Minerva.
- BUDAI-DELEANU, Ion, 1975, *Opere II, Țiganiada. Trei viteji*, Ediție critică de Florea Fugariu. Studiu introductiv de Alexandru Piru, București: Editura Minerva.
- CARAGIALE, I.L., 1962, *Opere*, vol. 3, București: Editura Pentru Literatură, p. 545-557.
- CĂLINESCU, George, 2009, *Enigma Otiliei*, București: Editura Adevărul.
- CREANGĂ, Ion, 1991, *Povești*, București: Editura Prometeu.
- FILIMON, Nicolae, 2009, *Ciocoii vechi și noi sau Ce naște din pisică șoareci mănâncă*, București: Editura Erc Press.
- NEGRUZZI, Constantin, 1984, *Opere II, Proză. Poezie*, București: Editura Minerva.
- NEGRUZZI, Constantin, 1986, *Păcatele tinerețelor*, București: Editura Minerva, postfață de Nicolae Ciobanu.

SURSE LEXICOGRAFICE

B. DICȚIONARE

- ***ACADEMIA ROMÂNĂ, 2001-2003, *Micul dicționar academic*, București: Editura Univers Enciclopedic.
- AGRIGOROAIE, D., 1997, *Dicționar de nume proprii*, Piatra Neamț: Editura Adana.

BĂLAN MIHAILOVICI, Aurelia, 2003, *Dicționar onomastic creștin*, București: Editura Minerva.

BĂRBOI, Constanța, 1994, *Dicționar de personaje literare*, București: Editura NOVA 2001.

CIORĂNESCU, Alexandru, 2001, *Dicționarul etimologic al limbii române*, București: Editura Saeculum, I.O., ediție îngrijită și traducere din limba spaniolă de Tudora Șandru Mehedinți și Magdalena Popescu Marin.

CONSTANTINESCU, N. A., 1963, *Dicționar onomastic românesc*, București: Editura Academiei.

COSNICEANU, Maria, 1999, *Dicționar de prenume și nume de familie*, Chișinău : Academia de Științe a Republicii Moldova, Institutul de Lingvistică.

****Dicționarul explicativ al limbii române*, 2012, București: Editura Univers Enciclopedic Gold.

****Dicționarul toponimic al României. Oltenia (DTRO)*, 1993, vol. 1 (A-B), 1995, vol. 2 (C-D), 2001, vol. 3 (E - Î), 2003, vol. 4 (J - N), Craiova: Editura Universitaria.

IONESCU, Cristian, 2001, *Dicționar de onomastică*, București: Editura Ellion.

IORDAN, Iorgu, 1983, *Dicționar al numelor de familie românești*, București: Editura Științifică și Enciclopedică.

PETRACHE, Tatiana, 1998, *Dicționar enciclopedic al numelor de botez (cu un tabel alfabetic al sfinților ortodocși)*, București: Editura Anastasia.

SARĂU, Gheorghe, 2006, *Dicționar rrom-român*, București: Editura Sigma.

STRAJE, Mihail, 1973, *Dicționar de pseudonime*, București: Editura Minerva.

C. BIBLIOGRAFIA DE REFERINȚĂ

AVRAM, Petre, 1995, *Probleme de gramatică a numelor proprii*, în „Studii și cercetări de onomastică”, nr. 1, p. 57-60.

BADEA, Ștefan, 1975, *Numele proprii în poezia lui Eminescu*, în „Limba Română”, XXIV, nr. 5, p. 437-448.

BALOTĂ, Nicolae, 1970, *Universul baroc la I. Budai-Deleanu*, în „Luceafărul”, 7 februarie, nr. 6, p. 8.

BARBU, Marian, 1981, *Romanul de mistere în literatura română*, Craiova: Editura Scrisul Românesc.

- BARTHES, Roland, 1987, *Romanul scriiturii*, capitolul: *Proust și numele*, selecție de texte și traducere de Adriana Babeți și Delia Șepețean-Vasiliu, București: Editura Univers, p. 181-184.
- BĂRBOI, Constanța, 1999, *Onomastică și istorie*, București: Editura Univers Enciclopedic.
- BERCA, Olimpia, 1986, *Stilistica antroponimelor în Țiganiada*, în „Studii și cercetări lingvistice”, XXXVII, nr.5, p. 400-406.
- BOLOCAN, Gheorghe, 1978, *Toponime compuse: modele cu prepoziții*, în „Limba română”, XXVII, 1, p. 91-96.
- BOLOCAN, Gheorghe, 1996, *Dicționarul numelor de familie din România*, în „Studii și cercetări de onomastică”, nr. 2, p. 7-44.
- BRÂNCUȘ, Grigore, 1996, *Nume de familie din comuna Peștișani*, în „Studii și cercetări de onomastică”, nr.1, p. 23.
- BREMER, Donatella, *Les noms dans l'oeuvre poetique de Montale*, în ICOS 2000, p. 358-379.
- BULGĂR, Gheorghe, 1971, *Studii de stilistică și limbă literară*, București: Editura Didactică și Pedagogică.
- BURCI, Iustina, 2001, *Antroponimie în diacronie*, Craiova: Editura M.J.M.
- BURCI, Iustina, 1999, *Antroponimie în diacronie*, în „Studii și cercetări de onomastică”, nr. 4, p. 315-324.
- BURCI, Iustina, 1996, *Rolul și răspândirea sufixului e-te în antroponimie*, în „Studii și cercetări de onomastică”, nr. 2, p. 99-106.
- BUREȚEA, Emilian, N., 1996, *Cu privire la unele nume de locuri românești de origine antroponimică*, în „Studii și cercetări de onomastică”, nr. 2, p. 229-234.
- BUZEA, Constanța, 2011, *Cărticica de 5 ani*, București: Editura Asociația de Științe Cognitive din România.
- CANDREA, Aurelia, 1895, *Poreclele la români*, București: Editura Librăriei Socec.
- CĂLINESCU, George, 1986, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția a II-a, București: Editura Minerva, p. 191.
- CIOBANU, Fulvia, 1966, *Substantive proprii devenite comune*, în „Limba și literatură”, XII, p. 283-293.
- CIOCULESCU, Șerban, 1977, *Prozatori români*, București: Editura Eminescu.
- CONDREA, Irina, 2011, *Antroponimul ca semn lingvistic*, în Revista „Limba Română”, nr. 3-6, anul XXI.

- CORNEA, Paul, 1958, *Studiu introductiv la Ion Budai-Deleanu. Țiganiada*, București: Editura de Stat pentru Literatură și Artă.
- CORNEA, Paul, 1966, *De la Alecsandrescu la Eminescu*, București: Editura Pentru Literatură.
- CORNEA, Paul, 1972, *Originile romantismului românesc*, București: Editura Minerva.
- CORNEA, Paul, 1984, *Itinerar printre clasici*, București: Editura Eminescu.
- CORNIȚĂ, Georgeta, 1995, *Manual de stilistică*, Baia Mare: Editura Umbria.
- COȘERIU, Eugeniu, 2004, *Teoria limbajului și lingvistică generală*, București: Editura Enciclopedică.
- COTEANU, Ion, 1973, *Stilistica funcțională a limbii române*, București: Editura Academiei.
- CRĂCIUN, Gheorghe, 2004, *Istoria literaturii române pentru elevi și profesori*, București: Editura Cartier Educațional.
- CRISTUREANU, Alexandru, 1970, *Observații asupra numelor de persoană din Craii de curtea-Vechi*, Cluj: Editura Medicală, p. 87-91.
- CRISTUREANU, Alexandru O., 2000, *Onomastica operei lui Bacovia*, în „Studii și cercetări de onomastică”, nr. 5, p. 197-207.
- DAUZAT, Albert, 1946, *Les noms des personnes. Origine et évolution*, Paris: Librairie Delagrave.
- DENSUSIANU, Ovid, 1928, *Probleme de toponimie și onomastică*, București.
- DIACONESCU, Paula, 1975, *Elemente de istorie a limbii române literare moderne. Evoluția stilului artistic în secolul al XIX-lea*, București, p. 181.
- DIMISIANU, Gabriel, 1984, *Introducere în opera lui Constantin Negruzzi*, București: Editura Minerva.
- DINCĂ, Daniela, 1998, *Semnificația numelui propriu*, AUC, 20, seria „Philologie, Linguistique”, XX, nr.1-2, p. 64-69.
- DRĂGANU, Nicolae, 1933, *Românii în sec IX-XIV pe baza toponimiei și a onomasticii*, București: Imprimeria Natională.
- DUCROT, Charles, 1972, *Dire et ne pas dire*, Paris: Hermann.
- ECO, Umberto, 1982, *Tratat de semiotică generală*, traducere de Anca Giurescu și Cezar Radu, București: Editura Științifică și Enciclopedică, p. 117-118.
- EMINESCU, Mihai, 1970, *Despre cultură și artă*, Iași, p. 145-146.

- FELECAN, Daiana, 2002, *Semnificația numelor de personaje în opera primilor dramaturgi români*, Uppsala, Suedia, Al XXI-lea Congres Internațional de Științe Onomastice, p. 438-444.
- FILIP, Ioan, 1999, *Glosar cigmăian*, Timișoara: Editura Eubeea.
- FIRICĂ, Camelia, 2008, *Onomastică românească. Probleme teoretice privind categoriile antroponimice: poreclă și supranume* în „Studia Romanica et Anglica”, Zagrebiensia, 2007, Vol. LII, pp. 215-259.
- FRĂȚILĂ, Vasile, 1987, *Lexicologie și toponimie românească*, Timișoara: Editura Facla, p. 98.
- FRĂȚILĂ, Vasile, 2002, *Studii de toponimie și dialectologie*, Timișoara: Editura Excelsior Art.
- GARDINER, Allan H., 1957, *The Theory of Proper Names*, London, Oxford University Press, p. 73.
- GARY-PRIEUR, M. N., 1994, *Grammaire du nom propre*, PUF, Paris.
- GOGA, Nicolae, 1987, *Numele proprii în poezia lirică a lui Octavian Goga*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai”, XXXII, nr. 2, p. 43-50.
- GOICU, Viorica, 1996, *Nume de persoane din Țara Zarandului*, Timișoara: Editura Amphora, p. 19.
- GRANGER, Gilles, 1982, *A quoi servent les noms propres?*, în „Langage”, nr. 66, 1982, p. 21-36.
- GRAUR, Alexandru, 1965, *Nume de persoane*, București: Editura Științifică, p. 122, 137.
- GRAUR, Alexandru, 1970, *Între numele proprii și cele comune*, în „Limba Română”, XIX, nr. 5, p. 461-462.
- GRAUR, Alexandru, 1972, *Nume de locuri*, București: Editura Științifică.
- GRUIȚĂ, G., 2006, *Moda lingvistică 2007. Norma, uzul și abuzul*, Pitești, Editura Paralela 45, 2006.
- HELIADÉ-RĂDULESCU, Ion, 1842-1844, *Curierul de ambe sexe*, periodul IV, p. 159.
- HICEA-MOCANU, Veronica, 1987, *Prometheus, nume și sens în drama lui Eschil*, în „Studii de onomastică”, IV, p. 438-445.
- HOMORODEANU, Mircea și MOCANU, N., 1969, *Din onomastica comunei Scărișoara (județul Alba)*, în StuBB, fasc. 2, p.136.
- HOMORODEANU, Mircea, 1980, *Probleme de onomastică*, Cluj-Napoca: Babeș-Bolyai.

- IANCU, V., 1969, *Numele proprii în poezia lui Coșbuc*, în „Studii și materiale de onomastică”, p. 45-49.
- IBRĂILEANU, Garabet, 1975, *Numele proprii în opera comică a lui Caragiale*, în „Scriitori români și străini”, București: Editura pentru Literatură, p. 278-294.
- IBRĂILEANU, Garabet, 1977, *Spiritul critic în cultura românească*, Chișinău: Casa de editură Litera, p. 85.
- IGNAT, Mihai, 2009, *Onomastica în romanul românesc*, Brașov: Editura Universității Transilvania.
- ICHIM-TOMESCU, Domnița, 1975, *Sens și context la numele proprii*, în „Studii și cercetări lingvistice”, XXVI, nr. 3, p. 239-246.
- ICHIM-TOMESCU, Domnița, 1977, *Probleme ale subclasificării antroponimice*, în „Studii și cercetări lingvistice”, XXVIII, nr. 6, p. 609-619.
- ICHIM-TOMESCU, Domnița, 1978, *Observații asupra adaptării morfologice a toponimelor străine în limba română*, în „Limba Română”, XXVII, nr. 3, p. 237-242.
- ICHIM-TOMESCU, Domnița, 1980, *Observații cu privire la articularea numelor proprii în limba română*, în „Studii și cercetări lingvistice”, XXXI, nr. 1, p. 3-10.
- IGNAT, Mihai, 2009, *Onomastica în romanul românesc*, Brașov: Editura Universității Transilvania.
- IONESCU, Christian, *Observații asupra sistemului antroponimic românesc*, în „Limba Română”, XXV, nr. 5, p. 519-528.
- IONESCU, Christian, 1976, *Mică enciclopedie onomastică*, București: Editura Enciclopedică Română.
- IONESCU, Christian, 1979, *Sistemul antroponimic românesc în secolele al XIV-lea și al XV-lea (Țara Românească)*, în „Limba Română”, XXVII, nr. 3, p. 243-252.
- IONESCU, Cristian, 1990, *Nume de familie românești*, în „Limba Română”, nr. 3, p. 243-248.
- IORDAN, Iorgu, 1979, *Influența modei asupra numelor de persoane*, în „Limba română”, XXVIII, nr. 1, p. 41.
- IORDAN, Iorgu, 1963, *Toponimie românească*, București: Editura Academiei.
- IORDAN, Iorgu, 1979, *Influența modei asupra numelor de persoană*, în „Limba română”, anul XXVIII, nr. 1/1979, p. 41-50.
- IRIMIA, Dumitru, 1986, *Structura stilistică a limbii române contemporane*, București: Editura Științifică și Enciclopedică.

- ISTRATE, Mariana, 2000, *Numele propriu în textul narativ. Aspecte ale onomasticii literare*, Cluj-Napoca: Editura Napoca Star.
- ISTRATE, Mariana, 2010, *Strategii narrative în Țiganiada*, în „Ion Budai-Deleanu 250. Țiganiada azi. Caietele Simpozionului Național Cluj-Napoca-februarie 2010”, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință, p. 169-174.
- IVAȘCU, George, 1969, *Istoria literaturii române*, București: Editura Științifică.
- KIS, Emese, 1976, *Fundamente semiotice în delimitarea termenilor poreclă/ supranume*, în „Studii de onomastică”, I, p. 128.
- KLEIBER, G., 1981, *Problems de reference: descriptions defnies et noms propres*, Paris.
- KRIPKE, A. Saul, 2001, *Numire și necesitate*, All Educațional.
- LEONTE, Liviu, 1980, *Constantin Negruzzi*, București: Editura Minerva.
- LINȚA, Elena, 1983, *Realitate și ficțiune în onomastică*, în „Limba Română”, XXXII, nr. 2, p. 129.
- LODGE, David, 1998, *Limbaajul romanului*, București: Editura Univers, p. 54.
- LOTMAN, Jury, 1977, *The Structure of the Artistic Text*, University of Michigan, Department of Slavic Languages and Literatures.
- MARIAN, Rodica, 1987, *Numele proprii în Luceafărul lui Mihai Eminescu*, în „Studii de onomastică”, vol. IV, p. 446-457.
- MIHĂILĂ, Ecaterina, 1978, *Despre geneza și funcțiile numelor proprii*, în „Limba Română”, anul XXVII, nr. 3, p. 266-276.
- MIHĂILĂ, Ecaterina, 2000, *Semn verbal, nume propriu, simbol poetic*, în „Studii și cercetări de onomastică”, nr. 5, p. 67 – 73.
- MIRON-FULEA, Mihaela, 2005, *Numele proprii. Interfața semantică-sintaxă*, București: Editura Universității.
- MOISE, Ion, 1994, *Studii de onomastică*, Pitești: Editura Tehnica Tip-Naste.
- MUNTEANU, Cristinel, 2008, *Despre caracterul motivat al numelor proprii din opera literară*, în „Limba Română”, XVIII, nr. 7-8.
- OANCĂ, Teodor, 1998, *Geografie antroponimică românească. Metodă și aplicații*, Craiova: Editura Academiei.
- OANCĂ, Teodor, 1995, *Tendențe noi în antroponimia românească. Schimbări de nume*, în „Studii și cercetări de onomastică”, nr. 1, Craiova, Editura Universitaria, p.7-24.
- OANCĂ, Teodor, 1996, *Probleme controversate în cercetarea onomastică românească*, Craiova: Editura Scrisul Românesc.

- OANCĂ, Teodor, 2001, *Sociolingvistică aplicată. Cercetări de antroponimie*, Craiova, Fundația Scrisul Românesc, 2001.
- OPRESCU, Anton, 1924, *Importanța studiului numelor de persoană*, în „Arhivele Olteniei”, Serie veche, Anul III, nr. 11, p. 22.
- PARPALĂ, Emilia, 1998, *Introducere în stilistică*, Pitești: Editura Paralela 45.
- PARPALĂ, Emilia, 2004, *Semiotica numelui propriu: desemnator pur vs. competența onomastică*, în „Studii și cercetări de onomastică”, Craiova: Editura Universitaria, p. 95-102.
- PAȘCA, Ștefan, 1936, *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*, București: Imprimeria Națională.
- PĂTRUȚ, Ioan, 1980, *Onomastică românească*, București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- PĂTRUȚ, Ioan, 1984, *Nume de persoane și nume de locuri românești*, București: Științifică și Enciclopedică.
- PĂTRUȚ, Ioan, 1986, *Probleme de onomastică*, în „Cercetări lingvistice”, 31, nr. 2.
- PÂRVULESCU, Ioana, 1999, *Alfabetul doamnelor. De la doamna B. la doamna T.*, București: Editura Crater.
- PÂRVULESCU, Ioana, 2007, *În țara Miticilor. De șapte ori Caragiale*, București: Editura Humanitas.
- PETRESCU, Camil, 1962, *Teze și antiteze*, București: Editura Cultura Națională.
- PETRESCU, Ioana Em., 1974, *Ion Budai-Deleanu și eposul comic*, Cluj: Editura Dacia.
- PIETREANU, Marica, 1987, *Consecințe morfologice ale raportului dintre numele proprii și numele comune*, în „Studii de onomastică”, nr. 4, p. 54-60.
- PIRU, Alexandru, 1978, *Introducere în opera lui Vasile Alecsandri*, București: Editura Minerva, p.158.
- PIRU, Alexandru, 1991, *Surâzătorul Alecsandri*, București: Editura Litera, p. 188-189.
- POP, Augustin, 1982, *Numele proprii în poezia lui Ion Barbu*, în „Studii de onomastică”, III, p. 276-289.
- POP, Augustin, 1987, *Numele propriu-un paradox semantic*, Cluj-Napoca, „Studii de onomastică”, vol. IV, nr.40.
- POPOVICI, Dumitru, 1948, *Doctrina literară a Țiganiadei lui Ion Budai-Deleanu*, în „Studii literare”, vol. IV, Cluj-Napoca: Editura Cartea Românească, p. 83-113.
- ROȘIANU, Ion, 1972, *Despre numele proprii și conținutul lor*, în „Cercetări de lingvistică”, XVII, nr. 2, p. 295-307.

- ROȘIANU, Ion, 1976, *O problemă de onomastică în discuție: categoriile antroponimice*, în „Limba Română” XXV, nr. 3, p. 297-298.
- ****Studii de onomastică*, I, 1976, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai.
- ****Studii de onomastică*, II, 1981, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai.
- ****Studii de onomastică*, III, 1982, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai.
- ****Studii de onomastică*, IV, 1987, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai.
- ROTARU, Ion, 1996, *O istorie a literaturii române*, vol. III, Galați: Editura Porto-Franco, p. 174.
- SAUSSURE, Ferdinand, 1998, *Curs de lingvistică generală*, Iași: Editura Polirom.
- SEARLE, John R., 1981, *Statutul logic al discursului ficțional*, în „Poetica americană. Orientări actuale”, Cluj-Napoca: Editura Dacia.
- SECHE, Luiza și Mircea, 1962, *Limba și stilul lui Ion Budai-Deleanu în Țiganiada*, vol. III, București: Editura Academiei, p. 7-74.
- SFÂRLEA, Lidia, 1968, *Observații asupra limbii și stilului Țiganiadei lui Ion Budai-Deleanu De la Varlaam la Sadoveanu*, București: E.S.P.L.A., p. 172-174.
- SOROHAN, Elvira, 1998, *Introducere în istoria literaturii române*, Iași: Editura Universității.
- STAROBINSKI, Jean, 1985, *Textul și interpretul*, București: Editura Univers, p. 358.
- ȘĂINEANU, Lazăr, 1885, *Elemente turcești în limba română. Influența orientală*, în „Revista pentru istorie, arheologie și filologie” (RIAF), vol. IV, p. 646-699.
- ȘERBĂNESCU, Andra, 1992, *Antroponimele în discursul lingvistic*, în „Studii și cercetări lingvistice”, XLIII, nr.4, p. 435-440.
- ȘERDEANU, Lidia, 1956, *Nume de persoană în Țiganiada lui Ion Budai-Deleanu*, în „Limba Română”, nr.1, p. 52-58.
- ȘODOLESCU-SILVESTRU, Elena, 1995, *Sufixul -iște în onomastică*, în „Studii și cercetări de onomastică”, nr. 1, p. 25-33.
- ȘODOLESCU-SILVESTRU, Elena, 1996, *Raportul dintre antroponimie și toponimie sub aspect etimologic*, în „Studii și cercetări de onomastică”, nr. 2, p. 297-301.
- TEIUȘ, Sabina, 1962, *Sufixe noi în antroponimia românească*, în *Limba Română*, XI, nr. 2, p. 151-153.
- TOHĂNEANU, G.I., 1970, *Observații cu privire la lexicul Țiganiadei*, în „Limbă și Literatură”, nr. XXVII, p.113-135.
- TOMA, Ion, 1995, *Formarea semantică a numelui propriu*, în „Studii și cercetări de onomastică”, nr. 1, p. 103-111.

TOMA, Ion, 1996, *Onomastica românească: evoluție, tendințe, realizări*, în „Studii și cercetări de onomastică”, nr. 2, p. 201-227.

Tezaurul toponimic al României. Moldova. I. Repertoriul istoric al unităților administrative – teritoriale (1772-1988), 1992, București.

TOMA, Ion, 1995, *Formarea semantică a numelui propriu*, în „Studii și cercetări de onomastică”, I, nr. 1, p. 103-111.

TOMA, Ion, 1977, *Sensul numelor proprii*, în „Contribuții istorice, filologice, socio-economice”, III, Craiova, p. 132-139.

TOMESCU, Domnița, 1998, *Gramatica numelor proprii în limba română*, București: Editura All.

TOMESCU, Domnița, 2001, *Numele de persoane la români. Perspectivă istorică*, București: Editura Univers Enciclopedic.

TORJA, Ionel, 2011, *Numele și prenumele persoanei fizice. Semnificație. Origine. Schimb*, Arad: Editura Gutenberg Univers.

ȚEPOSU, Radu G., 1983, *Viața și opiniile personajelor*, București: Editura Cartea Românească.

UNGUREANU, V. M., 1976, *Antroponimie în poezia populară românească*, în „Studii de onomastică”, nr.1.

URCAN, Ion, 2004, *Opera literară a lui Ion Budai-Deleanu*, Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, p. 5-51.

VAIDA, Mircea, 1977, *Ion Budai-Deleanu*, București: Editura Albatros.

VASCENCO, Victor, 1995, *Studii de antroponimie*, București: Editura Academiei.

VASCENCO, Victor, 1976, *Sens referențial, sens denotativ și sens conotativ. Cu privire specială asupra onomasticii*, în „Studii de onomastică”, Vol. I, p. 66–81.

VÂRGOLICI, Teodor, 1972, *Opera lui D. Bolintineanu*, București: Editura Minerva.

VIANU, Tudor, 1966, *Arta prozatorilor români*, vol. I, II, București: Editura Pentru Literatură.

VIANU, Tudor, 1968, *Studii de stilistică*, București: Editura Didactică și Pedagogică.

VIANU, Tudor, 1957, *Problemele metaforei și alte studii de stilistică*, București: Editura de Stat pentru Literatură și Artă.

VINȚELER, Onufrie, 1981, *Cu privire la studiul onomasticii operelor literare*, în „Studii de onomastică”, nr. 2.

VIANU, Tudor, 1981, *Arta prozatorilor români*, București: Editura Minerva.

VINȚELER, Onufrie, 2010, *Studii și cercetări de onomastică și etimologie*, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință.

VLAD, Carmen și TĂMÂIAN Emma, 1990, *Numele proprii în dimensiunea sintactică a textului poetic*, în „Cercetări de lingvistică”, XXXV, nr. 2, p. 153-159.

VLĂDUȚ, D., 2010, *Noi ipostaze ale literaturii lui I.Budai-Deleanu*, Cluj-Napoca: Editura Napoca Star.

ZAFIU, Rodica, 1998, *I nomi dei personaggi come indici delle strategie testuali nella narrativa di I. L. Caragiale*, în „Onomastica & Letteratura, III Incontro di studio di Onomastica e Letteratura Atti”, Università degli Studi di Pisa (27-28 febbraio 1997), Pisa, Mauro baroni editore, p. 191-207.

ZAFIU, Rodica, 1999, *Giochi onomastici nella letteratura romena d'oggi*, în „Il nome nel testo”, I, p.191-208.

ZAFIU, Rodica, 2006, *Numele de animale*, în „România Literară”, nr. 23, 11 august 2006.

ZAMFIR, Mihai, 1989, *Din secolul romantic*, București: Editura Cartea Românească.

SURSE WEB

<http://www.coffeechat.ro/2012/08/cel-mai-frumos-nume>

www.dailycotcodac.ro/.../top-100-cele-mai-amuzante-nume